

TOPLUM CİNSİYET ADALETİ ÖLÇEĞİ: GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

Prof.Dr. Ahmet Akın, Elif Fırat

İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Lisans Eğitim Enstitüsü,

Aile Danışmanlığı ve Eğitimi ABD

ÖZET

Bu araştırmanın amacı Toplum Cinsiyet Adaleti Ölçeği'ni geliştirmek ve geçerlik ve güvenilirliğini incelemektir. Araştırma 326'sı kadın, 31'i erkek olan 357 kişi üzerinde yürütülmüştür. Ölçeğin geliştirilmesi sürecinde öncelikle toplumsal cinsiyet adaleti algısı kavramıyla ilgili çalışmalar incelenmiştir. Bu incelemeler sonucunda 19 maddelik bir madde havuzu oluşturulmuş ve bu maddeler gramer, anlaşılabilirlik ve toplumsal cinsiyet adaleti algısını ölçüp ölçmediği noktalarında incelenerek, sonuçta 17 maddelik uygulama formu elde edilmiştir. Toplum Cinsiyet Adaleti Ölçeği 1 "kesinlikle katılmıyorum" ve 5 "kesinlikle katılıyorum" şeklinde 5'li Likert tipi bir derecelendirmeye sahiptir. Toplum Cinsiyet Adaleti Ölçeği'nin madde analizi için düzeltilmiş madde toplam korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. Toplum Cinsiyet Adaleti Ölçeği'nin yapı geçerliği açımlayıcı faktör analizi, güvenilirliği Cronbach alfa iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı ile incelenmiştir. Geçerlik ve güvenilirlik analizleri SPSS 20 paket programı ile yapılmıştır. Toplum Cinsiyet Adaleti Ölçeği'nin yapı geçerliği için uygulanan açımlayıcı faktör analizi sonucunda toplam varyansın %35,33'ünü açıklayan, öz-değeri 5,65 olan tek boyutlu ve 16 maddeden oluşan bir ölçme aracı elde edilmiştir. Ölçeğin KMO örneklem uygunluk katsayısı .90 olarak bulunmuştur. Ölçeğin faktör yükleri .41 ile .75 arasında sıralanmaktadır. Cronbach alfa iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı .85 olarak bulunmuştur. Ölçeğin düzeltilmiş madde toplam korelasyon katsayıları .36 ile .64 arasında sıralanmaktadır. Bu sonuçlar Toplum Cinsiyet Adaleti Ölçeği'nin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Toplum Cinsiyet Adaleti Algısı, Geçerlik, Güvenirlik

Abstract: The purpose of this research is to develop Gender Mainstreaming Scale and to examine its reliability and validity values. The study was conducted on 357 people. Gender Mainstreaming Scale is rated on a five-point Likert-type. Structural validity of the scale was examined by exploratory factor analysis (EFA). Reliability of the scale was examined by Cronbach alpha internal consistency reliability coefficient. Validity and reliability analyzes of the scale were performed with SPSS 20 package programs. The EFA demonstrated that the 16 items loaded on one factor and the amount of total variance explained by one factor was 35,33%. Factor loadings ranged from .41 to .75 Cronbach Alpha internal consistency coefficient was .85. Corrected item-total correlations ranged from .36 to .64. These findings demonstrated that this scale may be used as a valid and reliable instrument.

KeyWords: Gender, validity, reliability

GİRİŞ

Kadın ve erkek birbirini tamamlayan iki varlıktır. Tarih boyunca toplumlar ve milletler kadına bu iki cinsiyetin toplumla uyumlu biçimde yaşamaları için kadın ve erkeğe yönelik bir dizi davranışsal yüklemelerde bulunmuşlardır. Bizim kadim medeniyetimizde de kadın ve erkeğe yaratılış itibariyle uygun roller ve toplumsal görev ve sorumluluklar yüklenilmiştir. Bununla birlikte son 20 yılda yaşanan yoğun sosyal ve teknolojik değişimler, kadına ve erkeğe toplum tarafından atfedilen

toplumsal cinsiyet şemalarına yönelik çeşitli zeminlerde tartışmaların yaşanmasına yol açmıştır. Yine son üç yıldan beri özellikle toplumsal cinsiyet eşitliği kavramının ön plana çıkarılması sonucunda kız ve erkek çocukların her anlamda (giyim-kuşam seçimi, isim seçimi, renk seçimi vb.) eşit davranışlar sergilemesinin vurgulanması dikkat çekmektedir. Toplumun sürekliliği ve güçlü bir yapıda varlığını sürdürebilmesi için cinsiyete uygun rol ve davranışlar oldukça önemlidir. Bu noktada toplumsal cinsiyet eşitliği kavramı cazip görünse de sosyal ve ailevi anlamda ciddi riskleri bünyesinde barındırmaktadır. Dolayısıyla kadın ve erkek arasındaki ayrımcılığın, haksızlıkların farkında olmak ve eşitlik yerine adalet denklemini kullanmak ve böylece her iki cinsiyetin yaratılış özelliklerinin uygun bir rol, görev ve sorumluluk yüklemesi yapmak en doğru eğilim olacaktır.

YÖNTEM

Çalışma grubu:

Araştırma 18-78 yaş arası 326'sı kadın,31'i erkek olan 326 kişi üzerinde yürütülmüştür.

Madde Havuzu:

Ölçeğin geliştirilmesi sürecinde öncelikle toplum cinsiyet adaleti ile ilgili araştırmalar ve bu konuya yakın ölçme araçlarının maddeleri incelenmiştir. Bu incelemeler sonucunda 19 maddelik bir madde havuzu oluşturulmuş ve bu maddeler dilbilgisi, anlaşılabilirlik ve ailede saygıyı ölçüp ölçmediği noktalarında incelenerek, sonuçta 17 maddelik uygulama formu elde edilmiştir.

Ölçme aracı:

Toplum Cinsiyet Adaleti Ölçeği 1 "kesinlikle katılmıyorum" ve 5 "kesinlikle katılıyorum" şeklinde 5'li Likert tipi bir derecelendirmeye sahiptir. Ölçekte ters kodlanan madde bulunmamaktadır. Yüksek puanlar yüksek düzeyde saygıyı göstermektedir. Uygulamaya başlamadan önce denemelik form incelenip, yazım ve alan uygunluğu olarak gerekli düzenlemeler yapılmıştır.

İşlem:

Toplum Cinsiyet Adaleti Ölçeğinin madde analizi için düzeltilmiş madde toplam korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. Toplum Cinsiyet Adaleti Ölçeğinin yapı geçerliği açımlayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Güvenirliği Cronbach alfa iç tutarlılık güvenirlilik katsayısı ile incelenmiştir. Geçerlik ve güvenirlilik analizleri SPSS 20 paket programı ile yapılmıştır.

BULGULAR

Madde Analizi ve Güvenirlilik:

Toplum Cinsiyet Adaleti Ölçeğinin madde analizi için düzeltilmiş madde toplam ilgileşim katsayıları hesaplanmıştır. Madde-toplam korelasyonu test maddelerinden alınan puanlar ile testin toplam puanı arasındaki ilişkiyi açıklar(Büyüköztürk,2004).

Yapılan analiz sonucunda ölçeğin düzeltilmiş madde-toplam korelasyonlarının .36 ile .64 arasında değiştiği görülmüştür.Cronbach alfa iç tutarlılık güvenirlilik katsayısı .85 olarak bulunmuştur. Bulgular Tablo 1'de gösterilmiştir.

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
S2	63,9216	68,028	,372	,853
S3	63,0784	69,702	,529	,844
S4	63,0840	71,431	,360	,851
S5	63,1653	67,077	,424	,850
S6	63,4034	68,837	,390	,851
S7	63,2661	67,213	,590	,840
S8	62,9300	70,554	,540	,844
S9	62,9580	69,625	,637	,841
S10	62,9552	70,352	,522	,845
S11	62,8011	71,300	,565	,845
S12	63,9132	66,001	,481	,846
S13	63,9692	68,389	,412	,850
S14	63,3950	67,925	,549	,842
S15	62,8768	70,356	,621	,842
S16	63,4146	66,777	,551	,841
S17	63,6415	66,068	,511	,844

Yapı Geçerliği:

Toplum Cinsiyet Adaleti Ölçeği'nin yapı geçerliği için uygulanan açımlayıcı faktör analizi AFA sonucunda toplam varyansın %35,33 ü açıklayan, öz-değeri 5,65 olan tek boyutlu ve 16 maddeden oluşan bir ölçme aracı elde edilmiştir. Ölçeğin KMO örneklem uygunluk katsayısı .90 olarak bulunmuştur. Ölçeğin faktör yükleri .41 ile .70 arasında sıralanmaktadır. Bulgular Tablo 2'de gösterilmiştir.

	Component
	1
S2	,405
S3	,621
S4	,463
S5	,510
S6	,470
S7	,648
S8	,650
S9	,751
S10	,649
S11	,701
S12	,513
S13	,455
S14	,607
S15	,736
S16	,619
S17	,569

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu araştırmanın amacı Toplum Cinsiyet Adaleti Ölçeğini geliştirmek ve geçerlik ve güvenilirlik analizlerini gerçekleştirmektir. Araştırmadan elde edilen bulgular ölçeğin yeterli düzeyde geçerlik ve güvenilirlik ölçülerine sahip olduğunu kanıtlamıştır. Madde-toplam korelasyonunun yorumlanmasında .30 ve daha yüksek olan maddelerin bireyleri ölçülen özellik bakımından iyi derecede ayırt ettiği dikkate alındığında (Büyüköztürk, 2004), ölçeğin madde toplam korelasyonlarının yeterli olduğu ifade edilebilir. Ölçeğin faktör yapısını belirlemek için açımlayıcı faktör analizi yapılmış ve ölçeğin tek boyutlu bir yapıya sahip olduğu görülmüştür. Ölçeğin iç-tutarlılık güvenilirlik katsayısı testte yer alan maddelerin birbirleri ile tutarlı, dolayısıyla iç tutarlılık anlamındaki güvenilirliğin yüksek olduğunu kanıtlamaktadır. Araştırmalarda kullanılacak ölçme araçları için ön görülen güvenilirlik düzeyinin .70 olduğu (Tezbaşaran, 1996) dikkate alınrsa, tek boyutlu ölçeğimize ilişkin güvenilirlik düzeyinin .84 olarak yeterli olduğu söylenebilir. Bu bulgulara dayanarak Toplum Cinsiyet Adaleti Ölçeğinin aile danışmanlığı, psikoloji ve eğitimde kullanılacak, geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu söylenebilir.